

Thus, the work proves that an important prerequisite for the stable operation of public management system under the martial law is ensuring the effective functioning of country's authorities, which can be achieved through the implementation of effective innovative activities based on digitalization. The authors proposed new directions for the innovative development of public management, which will allow to increase the effectiveness of public management and to achieve the effectiveness of the implementation of state and local policy of Ukraine under the martial law. It is substantiated that for the implementation of innovations related to the digitalization of public management, it is expedient to assess the digital maturity of public servants and governmental bodies as a whole. All of the above will make it possible to increase the effectiveness of public management system on the basis of digitalization and to achieve a higher social development of the country.

References

1. Бакуменко В. Д. Особливості публічного управління та адміністрування: монографія / В. Д. Бакуменко [та ін.]. Київ: КНУКіМ, 2016. 167 с.
2. Квітка С. Цифрові трансформації як сучасний тренд періодичного циклу розвитку суспільства / С. Квітка // Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України. — Спецвипуск. — 2020. — С. 131–134.
3. Лахижа М. Актуальні проблеми удосконалення публічного управління в Україні: зміни, реформування, модернізація, оптимізація, децентралізація, реструктуризація, перезавантаження. *Актуальні проблеми державного управління*. 2020. №1 (57). С. 18–28.
4. Obolenskyi, O., Shchokin, R., Romanenko, Ye., Zhukova, I. (2020) Current trends of public management in the modern world: economic and organizational aspects. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. № 34. PP. 413-420. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v3i34.215586>
5. Публічне управління та адміністрування у забезпеченні регіонального розвитку: монографія / Н. Л. Гавкалова, Г. М. Шумська, В. І. Мельник та ін.; за заг. ред. докт. екон. наук, професора Н. Л. Гавкалової. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 390 с.
6. Шумська Г. М. Розробка напрямів забезпечення дієвості публічного управління як основи соціально-економічного розвитку України. *Бізнес Інформ*. 2023. № 1. С. 94–101.

glushk.alina@gmail.com

Глушко А. Д.

кандидат економічних наук, доцент

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», Україна

taranets.b@gmail.com

Таранець Б. В.

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», Україна

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ: ДОСВІД ЄС ДЛЯ УКРАЇНИ

Анотація. У дослідженні розглянуто проблематику інституційного забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання в Україні. Проаналізовано досвід ряду країн ЄС у напрямку формуван-

ня нормативно-правового регулювання економічної безпеки та визначено можливості його імплементації в Україні.

Ключові слова: економічна безпека, інституційне забезпечення, суб'єкт господарювання.

Активізація процесів інтеграції України до Європейського Союзу, набуття у червні 2022 року статусу кандидата у члени ЄС, свідчить не тільки на позитивні зрушення, а й диктує необхідність перегляду стратегічних завдань розвитку держави, суб'єктів господарювання та розроблення заходів із підвищення рівня безпеки, зокрема економічної, як на мікро-, так і на макрорівні. Інституційне забезпечення економічної безпеки в Україні потребує уточнення у визначенні форм, взаємозв'язків, взаємовпливів компонентів, проведення перетворень щодо підвищення її рівня. Саме тому, особливої уваги потребує пошук нових методів, форм і засобів регулювання рівня економічної безпеки.

Дослідження інституційного забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності доцільно розпочинати з того факту, що в чинному законодавстві України нині відсутнє нормативне визначення поняття економічної безпеки підприємства або будь-якої іншої форми ведення бізнесу. Однак, в Україні існують окремі законодавчі акти, які регулюють окремі аспекти економічної безпеки підприємств. Зокрема, Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» [1], який визначає загальні принципи державного нагляду (контролю) за додержанням законодавства в сфері господарської діяльності, а також Закон України «Про захист економічної конкуренції» [2], який визначає порядок запобігання недобросовісній конкуренції та забезпечення рівних умов для всіх гравців на ринку. При цьому у національному законодавстві не існує чіткого визначення категорії «економічна безпека суб'єкта господарської діяльності». У зв'язку з цим зберігається проблема відсутності точних критеріїв і показників стану економічної безпеки господарських структур, які могли б використовуватись на державному рівні з метою моніторингу і контролю рівня економічної безпеки.

Розглядаючи досвід ЄС зазначимо, що безпека економічних суб'єктів країн ЄС регулюється рядом нормативно-правових актів до яких правомірно віднести: Регламент (ЄС) 2016/679 щодо захисту фізичних осіб щодо обробки їх персональних даних та щодо вільного руху таких даних; Директива (ЄС) 2016/943 про захист ноу-хау та конфіденційної інформації; Директива (ЄС) 2019/770 про певні аспекти здійснення електронної комерції внутрішнього ринку; Регламент (ЄС) 2019/1020 щодо забезпечення вільного руху товарів внутрішнього ринку; Директива (ЄС) 2014/95 про розкриття інформації про неналежне поведіння, відповідальність за середовище та соціальну поведінку.

Щодо практичного досвіду країн-членів ЄС в аспекті забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання, то в Німеччині одним зі способів визначення рівня економічної безпеки підприємств є використання різноманітних бізнес-моделей та рейтингових систем. Наприклад, Deutsche Bank оцінює фінансові показники підприємств та присвоює їм рейтинг, який відображає рівень їхньої економічної безпеки. Крім того, функціонують спеціальні рейтингові агентства, такі як Creditreform та Euler Hermes, які також займаються оцінюванням ризиків та присвоєнням рейтингів підприємствам [3]. Також, існує спеціальна система економічного звітування, яка зобов'язує підприємства публікувати свої фінансові звіти та іншу інформацію про діяльність. Це дозволяє оцінити фінансову стабільність та ефективність підприємств та визначити їхній рівень економічної безпеки.

В країні розроблено нормативно-правову базу, яка регулює питання забезпечення економічної безпеки підприємств. Зокрема, відповідно до Закону про обмеження конкуренції (GWB), уряд Німеччини має право перевіряти та контролювати діяльність підприємств у пи-

таньх конкуренції, а також запобігати та усувати наслідки недбалості та зловживань у сфері економіки. Закон про банкрутство та реорганізацію (InsO) встановлює правила та процедури для випадку, коли підприємство не може погасити свої зобов'язання перед кредиторами та передбачає можливість проведення процедури реорганізації підприємства з метою збереження його діяльності та запобігання банкрутству. Закон про захист персональних даних (DSGVO), який встановлює правила збору, зберігання та використання персональних даних, має на меті захист приватної інформації та забезпечення безпеки обробки даних [4].

Додатково, існують спеціальні органи, які займаються забезпеченням економічної безпеки на різних рівнях. Наприклад, Федеральне агентство з технічного нагляду (TÜV) займається перевіркою технічної безпеки продуктів та обладнання, які використовуються на підприємствах; Федеральне агентство з безпеки праці (Bundesanstalt für Arbeitsschutz und Arbeitsmedizin, BAuA) забезпечує безпеку та здоров'я працівників на робочому місці.

Важливо зазначити, що нормативно-правове забезпечення безпеки економічних агентів в Німеччині є досить розвиненим і складним, включає в себе не тільки федеральні закони, але й закони окремих земель, регуляторні акти, стандарти та рекомендації.

У Франції на рівні державних органів забезпечення безпеки, до яких належать, зокрема, Міністерство внутрішніх справ, Міністерство економіки та фінансів, Міністерство оборони та інші, проводяться моніторинг та аналіз економічних ризиків і загроз. Вони здійснюють спостереження за змінами на ринку, відстежують фінансові та економічні ризики, а також вивчають ситуацію у секторах економіки, що є критичними для державної безпеки [5].

Окрім цього, відповідальність за забезпечення економічної безпеки покладена на самі підприємства. Суб'єкти господарювання можуть самостійно аналізувати рівень економічної безпеки та проводити внутрішні аудита. Існує ряд нормативних актів, які встановлюють вимоги до організації діяльності підприємств з метою забезпечення економічної безпеки. Зокрема, це стосується законів «Про модернізацію економіки» (Loi de modernisation de l'économie) від 4 серпня 2008 року, який містить положення щодо підтримки конкуренції, зменшення бюрократії та покращення регулювання діяльності підприємств; «Про захист підприємств та їхньої територіальної цілісності» (Loi de sauvegarde des entreprises et de leurs territoires) від 6 серпня 2015 року, який містить положення щодо захисту підприємств від банкрутства, підтримки малих та середніх підприємств, розвитку економічно слабозрозвинених регіонів та забезпечення умов для створення нових робочих місць; «Про фінансову безпеку» (Loi de sécurité financière) від 1 серпня 2003 року, який містить положення щодо забезпечення фінансової стійкості та надійності функціонування фінансових ринків, регулювання діяльності фінансових установ та захисту інвесторів [6].

Ці регуляторні акти створені з метою забезпечення економічної безпеки підприємств у Франції, а також підвищення їхньої конкурентоспроможності та стійкості. Вони встановлюють правила та вимоги до діяльності підприємств з різних галузей, що допомагає підвищувати ефективність діяльності та знижувати можливі ризики.

Крім того, діє ряд інструментів, які допомагають підприємствам визначати та забезпечувати їхню економічну безпеку. Зокрема, французьке об'єднання підприємців та роботодавців (MEDEF) здійснює аналіз економічних ризиків та загроз на рівні національної економіки та розробляє пропозиції щодо політики держави у сфері економічної безпеки, Agence nationale de la sécurité des systèmes d'information (ANSSI) забезпечує захист інформаційної безпеки не лише державних структур, але й приватних компаній, оскільки це важливо для забезпечення стійкого розвитку економіки країни в цілому.

Забезпечення економічної безпеки підприємств у Франції ґрунтується на взаємодії державних органів та суб'єктів господарювання.

Важливу роль у забезпеченні економічної безпеки підприємств у Польщі відіграють правові акти, що регулюють функціонування бізнесу та забезпечують його захист. До таких ак-

тів можна віднести Кодекс господарського права (Kodeks Spółek Handlowych), який встановлює правила здійснення господарської діяльності, а також захист прав підприємців у судовому порядку; Закон про охорону конкуренції (Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów), який має на меті запобігання недобросовісній конкуренції та забезпечення рівних умов для всіх гравців на ринку; Закон про підтримку підприємств (Ustawa o wspieraniu przedsiębiorczości), який встановлює механізми підтримки для малих та середніх підприємств, що дозволяє їм зберігати конкурентоспроможність та зростати [7].

Крім того, в Польщі існують державні програми та проекти, спрямовані на забезпечення економічної безпеки підприємств. Так, Національна програма підтримки малого та середнього бізнесу «Go to Brand» має на меті збільшення конкурентоспроможності польських компаній та сприяння їхньому розвитку, що є основою безпекового функціонування.

У Польщі проблематикою економічної безпеки підприємств займаються різні державні органи та установи. Зокрема, діяльність Міністерства розвитку, праці та технологій (Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii) спрямована на забезпечення розвитку економіки країни, створення сприятливих умов для розвитку бізнесу; Національного банку Польщі (Narodowy Bank Polski) — провадження грошової політики, стабілізацію фінансової системи й захист інтересів економічних агентів; Комітету з питань підприємництва та інновацій (Komitet do Spraw Przedsiębiorczości i Innowacyjności) — розробку та впровадження законодавчих актів, спрямованих на підтримку розвитку підприємництва та інновацій в країні. Зазначені інститути ефективно співпрацюють в напрямку забезпечення економічної безпеки підприємств Польщі.

Враховуючи європейський досвід забезпечення економічної безпеки підприємств, можна сформулювати ряд рекомендацій для України: розробити комплексний план забезпечення економічної безпеки підприємств на рівні держави, який би включав необхідні регуляторні акти та механізми забезпечення їх виконання; створити централізовану державну структуру, яка б відповідала за забезпечення економічної безпеки підприємств та координувала діяльність інших державних органів; встановити прозорі правила діяльності для підприємств, включаючи захист прав підприємців у судовому порядку та запобігання недобросовісній конкуренції; розвивати механізми підтримки для малих і середніх підприємств з метою збереження їх конкурентоспроможності та зростання.

Література

1. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 17.12.2015 № 928-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16#Text>.
2. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 № 2210-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text>.
3. Офіційний сайт Федерального Міністерства економіки та енергетики Німеччини. URL: <https://www.bmwi.de/Redaktion/DE/Home/home.html>.
4. Дослідження «Indicators of Economic Security» Відомства статистики Німеччини. URL: <https://www.destatis.de/EN/Themes/Society-Environment/Quality-Life/Indicators-of-Economic-Security/Indicators-of-Economic-Security.html>.
5. Офіційний сайт Міністерства економіки та фінансів Франції. URL: <https://www.economie.gouv.fr/>.
6. Законодавство Франції. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/>.
7. Офіційний сайт Міністерства підприємництва та технологій Польщі. URL: <https://www.gov.pl/web/entrepreneurship-and-technology-ministry>.